

jest základním účelem nesporného řízení. Značnou pozornost věnoval sporům, které podle zákona vyříditi sluší v řízení nesporném, a které jsou vlastně výjimkou ze zásadní myšlenky prevence, zákonem dopuštěnou z toho důvodu, že při určitých konfliktech uplatňují se vedle soukromého zájmu té které strany i momenty jiné (zájem veřejný, ohled na prostředí, spoluúčast subjektů zvláštní zákonné ochrany požívajících), jejichž harmonické uspořádání může řízení nesporné vhodněji vyříditi nežli řízení sporné, které zařízeno je na jednostrannou obranu práva a při skutkovém zjišťování spokojuje se s pravdou formální.

Na to pojednal v druhé části úvah o potřebě diferenciacie právní ochrany řízením nesporným poskytované a z toho plynoucí vnitřní nejednotnosti úkonů do tohoto řízení spadajících, které však přece možno chápati jako jednotu, ovládanou určitými zásadami. O hlavních zásadách pak podal přednášející stručný přehled se zřetelem na pozitivně-právní úpravu novým zákonem (o zásadě oficiality a zásadě dispositivní, vyhledávací, modifikované zásadě ústnosti a přímosti a zásadě neveřejnosti).

Poslední schůze Jednoty v druhém přednáškovém období se konala dne 17. března 1932 a předsedal jí náměstek starosty Jednoty min. rada Dr. V o s k a. Na pořadu schůze byla přednáška Dr. Kazimíra Č a k r t a, finančního koncipisty v Praze, jednající o v ý v o j i s o u k r o m é h o p r á v a a p r á v u p o p l a t k o v é m. Tato přednáška bude otištěna v »Právníku« v plném znění.

Dr. Vladimír K u b e š, t. č. II. jednatel.

## *D E N Í K.*

---

**Ministr spravedlnosti o soudcovské neodvislosti.** V odpovědi na kterousi interpelaci ministr spravedlnosti Dr. Meissner podrobně probírá otázku nezávislosti soudcovské. Nezávislost soudců měla být zárukou, že občanstvo je chráněno proti zásahům vrchnosti. Nebyla však nikdy považována za cíl a samoučel, nýbrž jen za prostředek zabezpečení nestrannosti soudců. Heslo, že spravedlnost je základem státu, nestavělo do popředí nezávislost soudců, nýbrž jejich nestrannost. Proto také nebyla a není nezávislost soudcovská míněna jako výsada příslušníků stavu soudcovského —

vždyť se týká i soudců-laiků — nýbrž jako ochranná hráz proti zásahům do nestrannosti soudcovského rozhodování. Naše ústava vyslovuje nezávislost všech soudců, nejen soudců z povolání, ukládá jim však za povinnost zachovávat zákony, zejména tedy zákony nařizující, aby ve výkonu soudnictví postavili se vždy nestranně. Činnost soudcovská není nadřizena moci zákonodárné, nýbrž naopak jest řádně vyhlášenými zákony vázána. Aby byla zabezpečena nezávislost aspoň u soudců z povolání, ustanovuje ústavní listina, že nemohou být přeloženi, sesazeni nebo dáni do výslužby bez pravoplatného disciplinárního nálezu.

V souvislosti s tím vyhradila ústavní listina v paragrafu 97 úpravu služebních poměrů soudců zvláštnímu zákonu. Zákon ten nebyl posud vydán, ač je nezávislost a nestrannost soudců velmi důležitá. Jeden z nejúčinnějších prostředků k zabezpečení nestrannosti soudců jest jejich náležitě hospodářské zabezpečení. Proto ministr financí před dvěma roky dal vypracovat osnovu, které obsahovala jednak úpravu platovou soudců, jednak vymezení jejich povinností. K ní by se byla připojila potřebná reforma disciplinárního řádu pro soudce. Uzákonění těchto osnov znamenalo by pro nestrannost a nezávislost více než sebe častěji opakované projevy o nezávislosti soudcovské.

Další mezerou našeho zákonodárství jest, že ani ústava ani jiné zákony nemají dostatečných opatření pro zabezpečení nezávislosti soudců-laiků. Pouhé ustanovení, že soudcové ti jsou vázáni pouze zákonem, nemůže zaručiti jejich nezávislost. Ale i jinak se možnosti působení na soudce a jejich nestrannost značně změnily od dob, kdy největší nebezpečí plynulo ze zásahů vrchnosti. Dnes jest nebezpečí, které hrozí nestrannosti soudců jiné, může se projevovat snižováním, útlakem, stejně jako pochvalou soudců. V některých státech zabývají se již vážně otázkou, jak zabezpečit nestranný postup soudců, slouží-li nezávislost soudcovská jen ke krytí stranického rozsuzování. Tato otázka vzhledem k rozhodování převážné části našeho soudcovstva na štěstí pro nás není aktuální.

Zákonodárství stojí před úkolem, do jaké míry může připustit projevy o výrocích soudců tak, aby nebyla dotčena nezávislost soudců. Zásadně připouští každý projev v rámci soudního řízení, zejména v opravných prostředcích. Zákonodárství neshledává v kritice soudců první stolice ani ve výtce podjatosti nebo nezákonnosti útok na nezávislost soudců, vždyť se rozhodování přenáší opět na nezávislé soudce. Je hodné pozoru, že nabývá půdy názor, aby ochrana občanstva před nesprávným nebo stranickým rozhodováním v nižších stolicích byla zvýšena uložením větších úkolů vyšším instancím, zejména přezkoumání skutkových zjištění nižších soudců. U projevů, které mimo rámec soudního řízení jsou namířeny proti postupu soudů nebo proti jejich rozhodnutí, zákonodárství počíná si jinak. Ono je sice omezuje, avšak úplně

jich nezakazuje. Zákonodárství naše nezakazuje zásadně kritiku soudů, jejich rozhodnutí nebo postupu, naopak zavedením veřejnosti hlavního líčení v řízení občanském i trestním umožňuje kontrolu, shledávajíc v ní jeden z prostředků k dosažení nestranného postupu soudu. Někdy ovšem kontrola veřejnosti může způsobit pravý opak toho, co sleduje zákon. Zákonodárství je těžko naléztí správné linie při určování mezí kritice tak, aby přispívala k nestrannosti soudů a nepůsobila opačně k postupu stranickému.

Přes tuto obtíž bylo by velkou chybou, kdyby zákonodárce chtěl omeziti jakoukoliv kritiku postupu a rozhodnutí soudního. Často pouze zásluhou kritiky byl soudy opuštěn nesprávný výklad práva. Bez kritiky veřejnosti, zejména tisku, sotva by byly odčiněny některé těžké justiční omyly. Ještě opatrněji musí zákonodárce postupovat, jde-li o vymezení hranic kritiky, pokud se obírá ne rozhodnutím, ale postupem soudu. Postup soudů pravidelně vyšší stolicе nepřezkoumávají. Tam opravné prostředky jsou omezeny jen na případy výjimečné. Je nejvyš důležito, aby celé řízení soudní a chování se soudců za líčení nebudilo dojmu zaujatosti nebo strannosti.

Někdy si strany stěžují na brskní chování soudcovo, jindy jde o konflikty s právními zástupci pro omezování jich práv nebo o způsob výslechu a protokolování výpovědí, jindy o přílišnou přísnost nebo velkou laxnost při udržování klidu a pořádku během líčení. I když tyto případy nejsou pravidlem, nýbrž výjimkou, musí zákonodárce hledat cestu, jak jim zabránit. Kdežto opravné prostředky jsou ve velké části případů nemožné, připouští zákonodárce kontrolu veřejnosti, zprávy o průběhu líčení a posléze i kritiku. To odpovídá obecné potřebě.

**Vyřizování úkonů t. zv. právní pomoci** je zejména u větších soudů s rozsáhlejší agendou předmětem oprávněných stesků. Zvláště některé soudy mají v tomto směru smutnou pověst. Je známo, že tyto úkony bývají svěřovány soudcům nejméně zkušeným a že nezřídka bývají obstarávány ve skutečnosti dokonce soudcovskými čekateli. Při dnešním zatížení soudů a nedostatku personálu je to konečně pochopitelné. Dodáme-li, že právě oddělení pro právní pomoc bývají zatížena tak, že ani zkušenému soudci nebylo by často snadné agendu bez obtíží zvládnouti a že právě v těchto odděleních dochází k častějším přesunům personálu, neboť jsou zpravidla obsazena silami soudu jen dočasně přidělenými, uznáme, že nedostatky právní pomoci jsou zjevem zcela pochopitelným, ale pro výkon soudnictví velmi neblahým. Soudce dožádaný arci nerozhoduje ve věci samé ani nemá vlastní pravomoci, jeho úkol však přes to není pro soudní řízení nevýznamný. Vždyť provedený důkaz se pravidelně v hlavním přelíčení neopakuje — proto byl o jeho provedení soudce dožádán. Jest proto důležité, aby byl proveden vyčerpávajícím způsobem, neboť případné nedostatky přinášejí těžkou újmu stranám, bylo-li rozhodnuto na základě důkazu vadně provedeného nebo kuse protokolo-